

RAJŽA V BRKINE – 21. MAJ 2004

Predstavnice *Slovenskega etnografskega muzeja* smo ob obisku gostujoče razstave v *Pokrajinskem muzeju Koper* z naslovom *Rezijanski brusarji* ugotovile, da je bilo *Slovensko etnološko društvo* v zadnjem času zelo dejavno predvsem na vzhodnem delu Slovenije. Zato smo poprosile tamkajšnjo kustodinjo, kolegico Zvono Ciglič, da bi na svojem terenu za SED pripravila rajžo. Med več možnostmi je bila najbolj navdušena nad Brkini, zato je brž steklo dogovarjanje in dopisovanje. Tako smo po njeni zaslugi ob lepem spomladanskem vremenu prekrižarili to manj znano, 25 km dolgo in sedem km široko zaplato Jugozahodne Slovenije.

Kot ponavadi smo se zbrali pred *Slovenskim etnografskim muzejem* in se z avtobusom odpeljali na izhodiščno točko rajže. Tokratno zbirno mesto je bilo v Škocjanu, kjer so se nam poleg Zvone pridružili še nekateri drugi kolegi z zahodnega dela Slovenije. Ogled največje znamenitosti Škocjana, Škocjanskih jam, smo izpustili in se skozi vasi Naklo, Barka, in Misliče odpeljali do Ostrovice, kjer nas je pričakal povratnik iz Avstralije, Boris Ivančič, in nam razkazal vas in svojo domačijo z lepo ohranjeno črno kuhinjo. Žal smo se morali od njega hitro posloviti, saj nas je na krožni poti do izhodišnega mesta čakalo še veliko zanimivosti. Iz Ostrovice, kjer je pred drugo svetovno vojno živelo 135 ljudi, danes pa samo še 11, smo se odpeljali skozi podobno opustele vasi Mrše, Tartre, Rjavče do Pregarij in naprej do Prema, ki ga večina pozna iz osnovnošolskih klopi kot rojstni kraj pesnika Dragotina Ketteja. Po Kettejevi rojstni hiši z zbirko družinskega pohištva in rekonstruirano kuhinjo nas je popeljala Zvona, ki je avtorica postavitve, saj je objekt pod strokovnim skrbstvom Pokrajinskega muzeja Koper. V Premu smo si ogledali še župno cerkev sv. Helene s freskami Toneta Kralja, ki so žal v precej slabem stanju in zanimiv Premski grad, ki stoji na mestu rimske utrdbe in je od srednjega veka zamenjal več lastnikov, od Devinskih in Goriških grofov preko Habsburžanov do zadnjega predvojnega lastnika Tržačana Bruna Zuccolina, ki mu je dal precej nenavadno zunanjo in notranjo podobo.

Od grajske arhitekture smo se preselili nazaj v ruralno okolje, kjer smo na Novakovi domačiji v Topolcu doživeli čar posedanja ob dvignjenem odprtem ognjišču in na njem. Poleg prijetne toplote ognja sta k posebnemu vzdušju prispevali še domača gospodinja s spontanim pripovedovanjem svoje življenjske zgodbe in soproga najboljšega poznavalca čupe in slovenskega ribištva na Tržaškem; zapela nam je rusko pesem o ognju. Vzdušje se je nadaljevalo v bližnji gostilni *Pri Povodnem možu*, kjer so nam v prijetno urejenem okolju postregli domače dobrote. Proti Škocjanu smo se vračali po Vremski dolini skozi Buje, kjer smo se ustavili pred prenovljeno Deklevovo domačijo z mlinom ter žago in v Škofljah

prečkali kamniti most, ki je v zadnjih letih zaslovel po atraktivnih skokih v reko Reko. V Škocjanu smo si ogledali še etnološko zbirko v J'kupinovem skednju, ki jo je prav tako postavila naša vodička Zvona, sicer pa za objekt skrbi *Park Škocjanske jame*. Med sprehodom po Škocjanu smo uživali še v čudovitih razgledih na naravne znamenitosti krajinskega parka, ki je pod zaščito UNESCO.

Brkini, flišnati otok sredi kraškega sveta, so zaradi naravnih danosti v preteklosti omogočali preživetje predvsem družinam pastirjev, drvarjev, oglarjev, sadjarjev, ledarjev ..., ki so s svojimi pridelki in z izdelki oskrbovali bližnja in bolj oddaljena mesta. Boris Ivančič jih je posrečeno označil za nekdanjo obrtno cono za Trst, Koper, Reko ... Ob vsaki menjavi državne ureditve in hkratni izgubi zaledja se je moralo prebivalstvo prilagajati novim razmeram. Najbolj kruta prilagoditev je bilo izseljevanje, med čezoceanskimi deželami zlasti v Avstralijo. Vendar pa se danes v Brkine spet vrača življenje, saj jih, podobno kot pred njimi Kras, odkrivajo meščani, ki želijo bivati in ustvarjati v mirnem in neokrnjenem okolju.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 17. 8. 2004

Kotli za žganjekuho. Foto: Leon Drame, 21. 5. 2004.

Freska v Premskem gradu. Foto: Leon Drame, 21. 5. 2004.

Ognjišče na Novakovi domačiji. Foto: Leon Drame, 21. 5. 2004.

Udeleženci rajže v Brkine v Škocjanu. Foto: Leon Drame, 21. 5. 2004.

